

Z NAŠICH REVUÍ.

Vojenská výchova.

Ročník II., číslo 1-2, ze dne 1. února 1926.

T. G. Masaryk: **Náš voják.** Z Masarykovy Světové revoluce jsou zde podány stěžejní a hlavní myšlenky o armádě vůbec a zvláště o vojáků českém ve světové revoluci.

Štkpt. Brych: **Porady o tělesné výchově.** Porada důstojníků tělesné výchovy konaná v Brně ve dnech 17. a 18. listopadu 1925, konstatuje, že ranní půlhodinky se ujaly, ale že odpolední tělocvik jest na tom ještě zle. Na program porady byl zvláště příznivě posouzen nápravný návrh 5. p. divise ze dne 11. listopadu 1925, který směřuje k tomu, aby se tělesná výchova opírala o vojenská zátiší, a to v době po zaměstnání. Návrh mluví o účelu a organizaci tělovýchovné činnosti ve voj. zátiších, o hřištích, cvičištích a opatrování náradí. Ukazuje, jak třeba rozdělit tělovýchovnou činnost, jak šířit zájem o tuto činnost mezi vojskem a obyvatelstvem a konečně, jak sestavo-

vati programy vedle všeobecných pokynů v závěru vlastního návrhu.

Část praktická.

C. L. B.: **Rota v krycí pozici — plán palby.** Jest to rozbor cvičení s použitím mapy 1:75.000 Jičín a plánu 7.500 s dvěma náčrti. Po vytčení úkolu rozestřán postup cvičení metodou erotematicko-heuristicko-examinátorskou.

Tichý - Černý - Otruba: **Bojový výcvik jednotlivce.** Jest to několik ukázek z knihy o metodě výcviku nováčka. Týkají se: orientace, pozorování, skrytu, výstřelu, maskování a použití bodáku v boji.

Mjr. Rud. Roczek: **Výcvik zákopníků pěšího vojska.** Zdůrazniv nutnost existence zákopnických čet u pluků, jež se za světové války v hojné míře osvědčily, podává několik pokynů pro výcvik těchto čet, protože praxe u některých útvarů prováděná má podle autora některé nedostatky a někde naopak zabíhá příliš daleko. Po ujasnění rozdílu mezi úkolem zákopnických čet pěšího vojska a úkolem ženijních útvarů, zjišťuje pisatel, v čem jest třeba

cvičení zákopníky pěchoty, a co cvičeno býti nemá. Na konci článku jsou uvedena zásadní pravidla, jimiž bylo by se třeba řídit, aby výcvik zákopníků pěšího vojska měl příznivý výsledek. —

Nadporučík Josef Vais (Košice): **Kapitoly z metodiky a fyziologie tělesných cvičení.** Zásada, že cvičení mají býti přiměřená síle a pokročilosti cvičenců, staví cvičitele před požadavek, jak rozřadit cvičence. Tělesnou schopnost a zdatnost cvičence posoudíme nejlépe podle všestranné výkonnosti zjištěné rozřadovacím závodem, jenž nám rozřídí mužstvo ve tři skupiny a koná se vždy na počátku presenční služby. Pokrok v tělesných výkonech pak zjišťujeme uprostřed a na konci presenční služby. Autor uvádí druhy cvičení, jenž se hodí pro rozřadovací závody, seznamuje s budovací metodou a postupem práce při rozřadování cvičenců. Stať jest vhodně a názorně doplněna tabulkou závodní, známkovací a statistickou z rozřadovacích závodů v Obvodovém středisku pro výcvik v Koších, provedených ve škole pro výchovu záložních důstojníků ve školním roce 1923/24.

Zprávy.

Bibliografie (řídí štápt. F. Kučera). — J. H. D. —

Vojenské zdravotnické listy.

Ročník II., č. 1.

Pplk. zdrav. dr. Josef Binar: **Výsledky léčení příjce bijoninem a spirobismolem.** Příznivé výsledky léčení syfilidy tuzemskými přípravky.

Mjr. zdrav. dr. Dominik Čapek: **Vliv výškových letů na lidský organismus.** Při letech nad 5.000 m mohou nastati poruchy fyziologických úkonů přechodného rázu, nebo i trvalé poruchy zdraví. Škodlivé vlivy jsou: 1. Snížení barometrického tlaku, jež působí rozpětí plynů v dutině středoušní, vedlejších dutinách nosních, v žaludku a ve střevech. 2. Snížení partiálního napětí kyslíku, t. j. jeho nedostatek, působí nepříznivě na všechny orgány, zejména na ústřední nervstvo, čímž je správnost takových výkonů ohrožena. 3. Snížení teploty a vlhkosti vzduchu, oslnění a málo známé vlivy atmosférické elektřiny.

Pokyny pro letce: při letech přes 5.000 m vdechovati kyslík bez ohledu na to, zda letec pociťuje jeho nedostatek. Dojde-li zásoba kyslíku ve výši 6.000 m, není třeba se okamžitě snést, pobyt však nutno omeziti na dobu co nejkratší. Dochází-li zásoba kyslíku ve výši 7.000 m, je třeba se okamžitě snést. Nepodnikati často výškových letů. Nelétati s lačným žaludkem. Teple se

oblékat a užívati ohřívacích zařízení. Nepodnikati výškových letů při katarrech dýchacích cest.

Kpt. vet. Vladimír Chládek: **Podkování těžkých koní u hrubého dělostřelectva.** Hrubé dělostřelectvo užívá těžkých chladnokrevných koní; takový kůň však, je-li čistokrevný, nevyhovuje neboť od něho vyžadujeme rychlejšího kroku, ano i klusu. Pro tento účel hodí se lépe kováni pantoflicemi, jako u lehkých koní; je výhodnější i vzhledem na drobnost kopyta, jež se u těžkých koní vyskytuje.

Plk. zdrav. dr. Rudolf Trenkler: **O lékařské pomoci ve válce.** Přehledná přednáška pro záložní lékaře.

Plk. zdrav. dr. Rudolf Pelikán: **Z vojenské zdravotnické služby v československém zahraničním vojsku v Rusku. Sanitní vlak č. 3.** Historie sanitního vlaku, který byl sestaven k odsunu raněných a těžce nemocných při evakuaci československého vojska z Ukrajiny na jaře r. 1918. Vlak tento vyjel 15. dubna ze Syzraně a dorazil 31. května do Vladivostoku. Dějiny zdravotnictví v legiích jsou — na rozdíl od ostatní legionářské literatury — posud velmi chudě zpracovány, a jest si jen přát, aby vzpomínkové práce toho druhu byly napsány dříve, než je jejich jednotlivosti a dojmy vymizí z paměti.

Zprávy: O nové organizaci veterinářské služby v německé armádě. Připad vylučovatele tyfových bakterií. Epidemický zánět mozkových a míšních blan. Příbývá či ubývá venerických nemocí? Chřipková epidemie u jezdeckého pluku 10 v Berehově. Přednáška dra Tichého ve VUV o vojenském zdravotnictví za třicetileté války. Vědecké filmy. Zkušenosti se zákonem o potírání venerických nemocí. Z.

Sborník československé společnosti zeměpisné

Sv. XXXI. (1925).

Svazek tento obsahuje několik stať a zpráv, které jsou zajímavé i pro náš voják.

V sešitě 1. a 2. je stať „Nynější stav prací na mezinárodní mapě světové 1:1.000.000“ generála K. Rausche, velitele Vojenského zeměpisného ústavu. Práví v něm:

Mezinárodní mapa světová, jejíž vydávání řídí ústřední kancelář v Southamptonu má 1920 listů, z nichž připadá na pevninu 974 a z těchto 102 na Evropu. Z evropských listů bylo uveřejněno doposud 32 (nečítaje v to listy provisorní), a to hlavně geografickou sekci generálního štábu Velké Británie.

Tyto listy, vydané za světové války a v prvních letech poválečných, jsou dokonale vypraveny po stránce technické, ale nejsou správné pokud se týká nynějších státních hranic a úředního zeměpisného názvosloví. Naše republika přistoupila již r. 1921 k této mezinárodní instituci a náš Vojenský zeměpisný ústav byl pověřen vypracováním listů NM-33 (Praha) a NM-34 (Krakov). Pro potíže v správném úředním názvosloví nebylo však lze uveřejnití dosud ani jeden list, neboť statistický lexikon obcí byl vydán pro Čechy teprve r. 1923, pro Moravu a Slezsko r. 1924 a pro Slovensko a Podkarpatskou Rus ještě vůbec nevyšel. Další potíže způsobuje spolupráce se sousedními státy. List pražský obsahuje kromě velkého dílu naší republiky části Německa, Rakouska a Polska. Kdežto Rakousko a Polsko nám ihned ochotně postoupily potřebný materiál, ne učinilo tak Německo, odvolávajíc se na svou předválečnou smlouvu s Rakouskem, podle které měl být zhotoven pražský list v Německu. Nepovede-li další jednání k výsledku, budeme nuceni vydati tento list bez spolupráce s Německem. List krakovský obsahuje většinou území polské, které bude asi zpracováno Vojenským zeměpisným ústavem ve Varšavě. Náš ústav vypracuje jen československé území a reprodukce mapy se provede buďto u nás, anebo ve Varšavě.

V témže čísle je stručná zpráva o zamýšleném mapování dánského generálního štábu v Gronsku, při kterém má být znázorněn skalnatý terén podle způsobu naší „Podrobné mapy Vysokých Tater 1:25.000“. K informaci v této věci navštívil jeden vyšší důstojník generálního štábu náš Vojenský zeměpisný ústav a dva vojenští úředníci byli ústavu přiděleni k šestiměsíčnímu výcviku.

V sešitě 3. a 4. v kapitole „Literatura“ je příznivý posudek o II. dílu knihy dra Zachystala „Dějiny zeměpisu“, vydané Lidovou osvětovou knihovnou (XXII). V knize je vylíčen i rozvoj kartografie, zvláště české, s ukázkami novodobé mapové techniky. — V kapitole „Mapy a atlasy“ je program polních prací našeho Vojenského zeměpisného ústavu v letním období 1925.

V sešitě 5. a 6. upozorňuje K. Domin v stati „Kritické poznámky o zeměpisném názvosloví Tater“ na vady tohoto názvosloví, které našel v „Podrobné mapě Vysokých Tater 1:25.000“, vydané Vojenským zeměpisným ústavem. Jinak označuje mapu za technicky znamenité dílo.

V sešitě 7. a 8. píše generál Rausch „O potřebě nových map oficiálních a zřízení kartografické komise“. Autor konstatuje, že oficiální mapy naší branné moci, zejména topografické plány 1:25.000 a speciální mapy 1:75.000, jsou značně zastaralé, protože pocházejí z let 1875 až 1884. Od té doby byly opravovány jen speciální mapy a nikoliv i topografické plány. Proto začalo již bývalé Rakousko-Uhersko r. 1895 s novým (čtvrtým) topografickým měřením, které se však omezilo pro nedostatek peněz jen na jihozápadní hranice monarchie. Studovalo se i nové, barevné vydání speciální mapy.

Náš Vojenský zeměpisný ústav předložil již r. 1922 MNO memorandum o potřebě nových map, načež se usnula komise, zřízená ke zkoumání této otázky u MNO, aby naše budoucí speciální mapa byla v měřítku 1:50.000 v barevném provedení a aby byla zhotovena do 30 let na podkladě nového měření v měřítku 1:20.000 až 1:10.000.

Náklad k uskutečnění tohoto projektu byl odhadnut na 120 mil. Kč (4 mil. Kč ročně). Protože však otázka nových map není jen problémem vojenským, nýbrž má veliký význam celostátní, chtělo MNO dříve poznati požadavky vědeckých institucí, technické veřejnosti a hospodářského života, než začalo prováděti svůj program. Z jeho popudu se konala 23. června 1925 meziministerská porada za předsednictví generála Gajdy, které se účastnili kromě vojenských odborníků zástupci ministerstva veřejných prací, financí, vnitra, školství, železnic a zemědělství.

Na této poradě zdůraznil nejdříve referent hlavního štábu nutnost nových vojenských map. Po něm vysvětlil velitel Vojenského zeměpisného ústavu nedostiatky našich dosavadních map, pokud se týká přesnosti, přehlednosti a čitelnosti a odůvodnil potřebu taktických map v měřítku 1:10.000 až 1:20.000 pro řízení dělové palby a pro válku posícní, kromě mapy v měřítku 1:50.000 pro válku pohybnou. Zároveň objasnil výhody barevných map a navrhl nové měření v měřítku 1:20.000, v důležitých oblastech v měřítku 1:10.000. Konečně doporučil opatření vojenské mapy jednotnou kilometrovou sítí souřadnicovou, což jest pro dělostřelecké účely nezbytné k označení bodů pravoúhlými souřadnicemi.

Po tomto výkladu projeвили zástupci jednotlivých ministerstev své názory a nakonec svůj souhlas ke zřízení kartografické komise, kterou navrhlo MNO pro vypracování směrnic a zásad, podle nichž mají být nové mapy zhotoveny a upraveny.

J. Kr.

Z CIZÍCH REVUI.

a) Revues francouzské.

Revue Militaire Française.

Únor 1926.

Grasset: Verdun. První náraz na 72. divisi (21.—24. února 1916).

Anonym: Bonapartova ofensiva proti Anglii.

Anonym: Myšlenky o válce marocké.

Paquet: Výcvik kádrů ve službě zpravodajské. Provedení manévru s divisním kádrem v terénu. Vypracování mapy dělostřeleckých cílů; metoda praktická, práce druhé kanceláře. Úloha druhé kanceláře při zkoumání fotografických snímků. Služba dělostřelecko-zpravodajská. Studium plánu nepřátelské obrany.

Flipo-Vitěz: Operace z horské války v Karpatech r. 1916.

Besnard: Synthesa pohybu. Pochod. Jízda na koni. Cyklismus. Železnice. Automobilismus. Transport po vodě. Letectví. Tanky. Pohyb moderní.

Únor 1926.

Grasset: První náraz na 72. divisi (21.—24. února 1926).

Anonym: Myšlenky o válce marocké.

Nalot: Dotyk s nepřítelem a zahájení boje. Předpisy předválečné. Důsledky války světové.

Desmazes: Vylodění spojenec-kých vojsk v Dardanellách.

Besnard: Synthesa pohybu.

Anonym: Dodávání zpráv v Maroku r. 1925. Organizace. Situace před operacemi. Přizpůsobení organizace potřebám operačním. Dorozumívání telefonické. Instalace sítě telefonické. Telegrafie. Telegrafie bezdrátová. Dorozumívání optické. Poštovní holubi. Výcvik personálu.

Revue d'Artillerie.

Únor 1926.

Roger: Dorozumívání telefonické u dělostřelectva a jeho spojení s pěchotou. Zdokonalení soustavy telefonické. Jaká musí být telefonická organizace dělostřelectva. Charakteristické vlastnosti a taktické důsledky této organizace. Úspory z ní plynoucí.

Valarché: Devatenáctá divise dne 21. a 22. srpna 1914 u Arsimontu. (Dokončení v sešitu březnovém.)

Jocteur-Mourozier: Přesunování skupiny 155mm kanonů v Maroku pomocí traktorů a caterpillarů.

Březen 1926.

Besnard: Spojení palby dělostřelecké s palbou pěchoty.

Graux: Normalisace dimensí německého průmyslu. Analýza knihy (Dinbuch 14) německé normalizační společnosti.

Apffel: Příspěvek k dějinám francouzského dělostřelectva. Zastírání a dělostřelecká služba zpravodajská.

Revue du Génie militaire.

Únor 1926.

André Rivé: Kterak se armády zásobují dřevem. Dějinný přehled této služby za války světové. Zásobování dřevem ve válce budoucí.

Garat: Poznámky o přechodech přes Eufrat v letech 1924 a 1925.

Lazard: Kritické poznámky k přednášce por. Gredler-Oxenbauera o přechodu Dunaje u Svištova 23. listopadu 1916. Podmínky místní. Volba místa. Příprava. Materiál. Provedení přechodu. Závěry a poučky.

Revue d'Etudes Militaires.

Č. 1. (1. března 1926).

René Sauliol: Jak se vyvíjela výzbroj pěchoty od počátku XVI. století do r. 1914. Zbraně hladké (1600 až 1857), puška (1700 až 1815). Zbraně rýhované, předovky, zadovky, americká válka osvobozovací (1861 až 1865), Graso-va puška vzoru 1874, opakovačky, zbraně automatické, závěr.

Č. 2. (15. března 1926).

René Sauliol: Vývoj dělostřelectva od počátku XVII. století do roku 1914. Děla hladká (1600 až 1857), dělostřelectvo Ludvíka XIV., soustava Valiérova (1732), dělostřelectvo polní, soustavy Gribeauvalovy (1774), revoluce a císařství, soustava Valéeova (1827), šrapnel a materiál r. 1853, dělostřelectvo rýhované, materiál německý 1884, americká válka osvobozovací, vývoj od r. 1870 do r. 1880, dělostřelectvo rychlopalné. (Pokračování.)

Revue des troupes coloniales.

Leden-únor 1926.

Arnaud: Zvláštnosti války horské. (Pokračování.) Všeobecné vedení operací. Operace ofensivní a defenzivní. Rád strategický. Taktické způsoby válek horské. Pochody v horách. Pochodová jednotka. Zásady zabezpečení ve válce marocké. Prapor předvojů.

Ostraha bočná. Manévr zadního voje. Zajištění při ubytování. Zvláštnosti boje horského.

Gillier: **Mauretanie r. 1925.**

Dějiny koloniálních vojsk za války světové. Armáda východní. Rok 1917. Celkový přehled. Jednotky koloniální. Operace.

Kronika Marocká. Prosinec 1925 — únor 1926. Pásmo francouzské a španělské.

Kronika Syrská. Prosinec 1925 — leden 1926. Situace všeobecná, události vojenské.

Revue de l'Aéronautique militaire.

Leden, únor 1926.

Organisace vojenského letectví. Letouny. Složení jednotek. Rozčlenění jednotek. Služby a ústavy. Balony. Organisace letectví námořního.

Vojenské letectví v Indočíně.

Flamme: **Ztráta rychlosti** jako příčina nehod v letectví. Prostředky, jak ji zabránit.

Revue militaire suisse.

Únor 1926.

Ronquerol: **Všeobecná organisace moderní armády.** Úvod. Nezbytnost starat se o válku. Kádry a organisace. Délka služby vojenské. Kádry záložní. Pravděpodobné formy budoucí války. Závěr.

Anderegg: **Vývoj švýcarského těžkého dělostřelectva.** Výhledy do budoucnosti.

Naef: **Obrana proti letadlům.**

Wf.

Revue du service de l'Intendance militaire.

Květen 1925. (Čís. 286.)

Generální intendant Durosoy: **Několik rad.** Důstojník, jsoucí na konci své služební dráhy, obrací se vřelými slovy k mládeži, která zahajuje administrativní činnost. Nečiní tak povýšeným hlasem mentora, nýbrž přátelským tónem staršího, zkušeného kamaráda. Promlouvá o sboru intendantstva před zákonem z 16. března 1882 i po něm, o vzájemném poměru důstojníků intendantstva, o jejich poměru k důstojníkům správním a výkonným, o poměru k velitelství, k ostatním službám, k jednotlivým skupinám vojsk, k civilním úřadům a dodavatelům. Doporučuje, aby si „rady“ přečetli všichni naši intendanty, protože se hodí stejně dobře i pro naše poměry. — Intendant I. tř. P. Baraton: **Poznámky o mlýnech „Soder“.** Protože část vojenských mlýnů ve Francii má být podrobena větším opravám, uvažuje autor o tom,

nebylo-li by účelnějším nahradit staré systémy novějšími, a horuje pro typ „Soder“, který odstraňuje nevýhody mlýnských kamenů a válců. Na pokus byl zaveden tento typ ve vojenském mlýně v Toulou. Připojuje jeho popis. — Důstojník správní služby int. Simonnet: **Oběh peněz a použití poštovního šekového řízení v armádě.** Použití poštovního šekového řízení v armádě vysvětluje autor jako jeden z pomocných prostředků proti inflaci; dovazuje, že jeho zavedením byl značně zmenšen celkový oběh peněz, který vykazuje Banque de France. V dalším obsahu vysvětluje celé řízení podrobně, jak tomu jest v našem předpise H-I-1, příloha III.

Červen 1925. (Čís. 285.)

Intendant III. třídy, Pineau: **Francouzská politika v otázce nafty a kapalných paliv.** (Přednáška konaná dne 1. května 1925 v národním učení pro umění a řemesla.) Důležitost nafty vynikla největší měrou v poslední válce. Poznalo se v celém světě, že nafta jest závažným činitelem ve vedení války, a proto se k ní soustředila pozornost téměř celého světa. Tak ani Francie neotálela. Její bilance v otázce nafty jest zatížena značným deficitem. Z pramenů na vlastním území kryje se $\frac{1}{2}$ celkové roční potřeby mazadel (80.000 tun). Ale problém pohonných látek jest dán v plném rozsahu. Situaci nezlepšují valně ani produkty suché destilace uhlí (70.000 tun), ani použití lihu k pohánění motorů (70.000 tun). Roční potřeba se odhaduje přibližně na 1.600.000 tun, z toho 250.000 mazutu. Spotřeba spíše stoupá, a možno ji odhadnouti pro nejbližší budoucnost na 2.000.000 tun. To je v míru; ve válce by byla ovšem mnohem vyšší. Tímto přehledem jest dána závažnost problému. Autor snaží se načrtnouti program úsilí, jehož bude zapotřebí, aby problém byl zdolán. Probirá předně, jaká jest politika velkých národů v otázce nafty, potom ve Francii. Po vázaném hospodářství připuštěna volná soutěž i firem zahraničních, ovšem pod veřejnou kontrolou, která má chrániti zájmy výroby francouzské. Vliv tohoto opatření při patrné zejména na cenách benzínu a petroleje, které značně poklesly. A jsou-li ještě dnes poměrně vysoké, dlužno příčinu hledati ve fiskálních dávkách. Dávky tyto mají zase ten účel, aby se pod jejich ochranou snadněji mohly zavést náhražky benzínu, zejména lih. Navěnek snažila se Francie dosáhnouti toho, aby v mezinárodních jednáních nebyla vyloučena z účasti na podílu naftových zdrojů. S tohoto hlediska kritizuje pakt v San Remo a jeho důsledky. Program prací, řešících problém nafty, shrnuje pak takto: 1. Význam státního území.

2. Omezení dovozu zahraničních produktů a politika náhražek. 3. Vytvoření technických skupin. 4. Způsob zásobování (přijímání, ukládání v nádržích, lodní cisterny, středisté nádrží-stocky, destilace nafty). — M. Barthélémy, pomocník int.: **Odpovědnost státu ve věcech vojenských podle občanského zákona.** Pojem odpovědnosti a ručení za škody podle obč. zákona. Podmínky odpovědnosti. Povaha aktů státních: akty vrchnostní, veřejné moci a správní. Odpovědnost ministrů. Zvláštní postavení vojenských osob v otázce odpovědnosti. Odpovědnost vojenských intendantů a povinnost k náhradě škody. Nejvyšší správní soud. Zásada oddělené pravomoci správní. — Intendant I. tř.

P. Baraton: **Poznámky o pekařských pecích t. zv. „kychtových“.** Jsou to vlastně obyčejné pekařské pece, upravené tak, že se netopí přímo v peci, nýbrž pod ní, a plameny se do ní vedou litinovým příklopem v pecní ploše. Příklop tento podobá se „kychtě“ ve vysokých pecích a dá se snadno ovládat z vnějšku. Podle zkušeností, které autor sebral v různých městech, dochází k závěru, že vojenské pece by mohly býti bez nesnázi upraveny tímto způsobem, který kromě jiných výhod poskytuje úsporu paliva až 20%. Nedoporučuje však tuto úpravu v krajích, kde se vytápí pece roštím, a kde není dostatek polen. (Pokračování.)

Škpt. int. A. Polášek.

b) *Revue rumunské.*

România Militara. (Roč. LVIII., č. 1.)
Ledén 1926.

Gen. Nikolau Theodor: **Politické a válečné dějiny sedmihradských Rumunů počínajíc r. 1300.** (Dokončení.) Tento článek jakož i řada pokračování v předešlých číslech revue zabývá se vlastně jen dobou Jana Huňada Korvina. Dílo bylo vydáno také jako samostatná kniha pod vhodnějším titulem: Joan Huniade Corvin.

Kpt.-komandar Rosca Eug.: **Podpora námořnických prvků při přechodu Dunaje u Flamánda. Poučení.** Dobrudžská armáda ustupovala na sever k dunajské deltě. Rumunské hlavní velení se rozhodlo napravit strategickou a morální situaci tím, že nařídilo III. armádě (pět pěších a jedna jezdecká divise) přejíti u Flamánda (mezi Ruščukem a Turtukajou) na jižní břeh Dunaje a vpadnouti vítězně bulharsko-německé armádě v týl. Námořnické části měly býti přepravě nápomocny; monitory byly však u místa Cerna Voda a nemohly již proplouti k místu přechodu.

17. září ve 4 hodiny ráno, po předchozí dělostřelecké přípravě, přepravily se menší prvky pěchoty s doprovodným dělostřelectvem po plavidlech a pontonech na jižní břeh. V 5 hod. započato se stavbou pontonového mostu, při čemž pomáhaly jen dvě parní šalupy. Ve 13 hod. začalo nepřátelské letectvo bombardovat stavbu mostu. Bombardování trvalo čtyři hodiny, takže most byl dokončen teprve v noci. V noci se strhla bouře, poškodila most, takže se teprve dopoledne 18. září mohlo začít s přechodem. Do rána 19. září přešly asi dvě pěší divise a utvořily předmostí. Avšak za bouřlivé noci podařilo se rakouským pěti strážním lodím a třem monitorům vyplouti nepo-

zorovaně z úkrytu, za ostrovem Persinou, přiblížiti se ráno k mostu a ostřelovati jej, jakož i vojska na jižním břehu. Most byl jen slabě poškozen; zato vojsko utrpělo nenadálým přepadem zezadu v nekrýtem terénu značné ztráty. Odpoledne téhož dne vypluly jiné tři rakouské monitory, avšak nemohly se přiblížit, byvše ostřelovány skoro všim rumunským dělostřelectvem. Přechod přes most byl ovšem zastaven. 20. září ráno podařilo se opět dvěma rakouským strážním lodím, krytým naloženými vlečnými lodmi, přiblížiti se k mostu, ostřelovati jej a značně jej poškoditi plovoucí minou. Odpoledne 20. září došel rozkaz přerušit protiofensivu proti Bulharům a vrátit se na vlastní břeh. Situace na severu se stala nebezpečnou, Rumuni byli tlačeni ze Sedmihrad. Během odpoledne vojsko přešlo zpět. V noci stržen most za střelby nepřítelovy; na protějším břehu nebyla ponechána žádná ochrana, která by se byla mohla pak převézt i na pontonech. Jen asi polovice mostního materiálu mohla býti vytažena, zbytek byl rozstřílen vlastním dělostřelectvem, aby nepadl za kořist nepříteli.

Pro III. armádu bylo vlastně štěstím, že její operace byla přerušena dříve, než mohla zahájit akci jižně od Dunaje. Její životní tepna, pontonový most, byla by vydána na pospas rakouské dunajské flotile, poněvadž rumunské dělostřelectvo by bylo nuceno sledovat operace jižně od Dunaje. Zde by bylo bývalo rumunské dunajské loďstvo na svém místě.

Přechod u Flamánda byl jednou z nejodvážnějších operací rumunské armády, při které mělo loďstvo hrát důležitou úlohu. Nedostatek společného výcviku monitorů s pozemním vojskem před válkou, jakož i nedostatek spojení za války, byly příčinou, že moni-

tory nezúčastnily se této operace, kde jejich úkol by byl klasickým. Monitory propásly příležitost pokřít se slávou, pozemní vojsko drazě zaplatilo, že nedbalo se důležitosti loďstva při takové říční operaci.

Poučení z této operace by mělo být vzato v úvahu i u nás, kde by mohlo dojít k podobnému podniku válečnému. Pro přechod velkých toků je třeba mít: říční válečné loďstvo, předem vyhlédnutá, případně i připravená stanoviště pro baterie na břehu, dobrý mostní materiál, některé pontony opatřeny motorovým pohonem. Nemělo by se zapomínati na společný výcvik.

Plk. V. Vecchi: **Doprovodná zbraň pěchoty.** Pěchota potřebuje mít přímo u sebe zbraň účinnější než je puška a kulomet pro případy, kdy od dělostřelectva (nebo letectva) nelze očekávat z různých důvodů účinné podpory. Požadované vlastnosti této zbraně jsou: 1. musí mít schopnost ihned vstoupit v činnost (velká pohyblivost, přenosnost různým způsobem), 2. musí patřit organicky pěchotě, 3. musí být s to, aby mohla ostřelovati blízké cíle.

V přítomné době je doprovodná zbraň organisována u různých armád takto:

Francie. Doprovodná zbraň je orgánem pluku. Tvorí četou o třech dělech 37 mm a třech moždířích Stokes.

Anglie. Orgán praporu o dvou kusech. Studuje se: moždíř, kulomet 12 mm, horská houfnice.

Spojené státy severoamerické. Orgán pluku. Kanon 37 mm a moždíř Stokes. Studují se jiné zbraně.

Italie. V projektované organizaci orgán praporu. Zatím se užívá kanon škoda 37 mm. Zkouší se kanon větší ráže.

Rusko. Pěší pluk má baterii „pěšího dělostřelectva“ o čtyřech dělech 27 mm. (?)

Německo. Tři druhy doprovodní zbraně:

1. Minomety.

2. Pěchotní děla. Pluk má mít baterii o šesti speciálních dělech 77 mm.

3. Kulomet-antitank. Zatím chován v tajnosti, nazván T. U. F. (Tank und Flieger), má velkou počáteční rychlost a velkou průbojnost.

Německo má pěchotu nejlépe dotovanou doprovodnými zbraněmi a má nejdůkladnější předpisy o jejich užití. Mimo to se za bitvy přidělují pěchotě jednotky z divisního dělostřelectva. Německo je jediný stát, který klade velkou váhu na obranu proti četným tankům.

Všechny armády studují doprovodné zbraně. Proti letounům zdá se být nejlepší kulomet 13 mm. Proti tankům,

překážkám, hnízdům odporu je třeba nalézt „dělo-houfnici“, zvané pěchotní, s těmito vlastnostmi: 1. donosnost nejméně 200 m, nejvýše 2500 m, 2. rychlé zaměření, 3. přesnost, 4. dostatečná ráže (65–80 mm), 5. počáteční rychlost 400 m, 6. lehkost, 7. pohyblivost (transport traktorem, na housekách, zvířata tvoří velký cíl), 8. malá zranitelnost (nízká kola), 9. snadné zásobování (muniční vozy na pásech), 10. jednoduchost, 11. široké ostřelované pole.

Každý pěší pluk by měl mít baterii o šesti dělech, aby mohl v případě potřeby obdržeti každý prapor dvě děla.

Mjr. Const. Constantin: **Jak posuzuje Němec francouzská vojenská pojetí.** Článek pojednává o odezvách ve francouzské vojenské literatuře na dílo generála von Taysena: *Material oder Moral. Cituje práci plk. Alléhauta a mjr. Goubarda z únorového čísla „Revue milit. française“ 1925.* Autor článku seznamuje takto čtenáře s komentáři francouzských důstojníků o vlastní francouzské doktríně. Z komentářů vyplývá, že tato doktrína snese jisté výtky. Poněvadž také rumunská armáda přijala francouzskou doktrínu, chce autor v závěru (patrně v příštím čísle) upozornit na význam těchto komentářů, dříve než budou vydány definitivní polní řády.

Plk. Bărzulescu Laurentin: **Vzpomínka. Počáteční operace v Dobruži.** (Pokračování.) Po vyhlášení mobilisace v Rumunsku r. 1916 vyslali Rusové — podle dřívějšího ujednání — do Dobruže armádní sbor, skládající se z jedné pěší divise (61.), jedné jezdecké divise (3.) a jedné jihošlovanské dobrovolnické divise, v níž byla dobrá polovice důstojníků Čechoslováků. Po prvních neúspěších Rumunů byl velitel rusko-jihošlovanského sboru gen. Zajončikovskij jmenován velitelem všech vojsk jižně Dunaje. K tomu patřily tři rumunské divise: jedna v prostoru Dobrič (Bazardžik), jedna v předmostí Turtukaja, jedna v předmostí Silistria.

Rumunští generálové Aslau a Teodorescu obviňují ve svých pracích generála Zajončikovského, že zavinil pád předmostí u Turtukaje a u Silistrie, neuposlechnuv rozkazů, vydaných rumunským hlavním státem, a že tím nese velkou část viny na neúspěchu rumunských vojsk. Na tato obvinění odpovídá gen. Zajončikovskij v berlínské ruské revui „Vojna i mir“ roč. 1925 č. 7. Ličí situaci v Dobruži 6. září 1916. 19. rumunská divise byla v boji s Bulhary u Dobriče, armádní sbor rusko-jihošlovanský na pochodu směrem na Dobrič k podpoře Rumunů. Vrátiv se

toho dne z bojiště (u Dobriče) do svého stanu v Medžidii, obdržel od delegace, vyslané rumunským hlavním stanem, v níž byli i cizí vojenští attaché, tento rozkaz: útočit na nepřítele ve směru Turtukaju, kryje je slabými silami směrem na Dobrič. Tento rozkaz považoval za nesplnitelný. Nemohl se obrátit zády k nepříteli, s nímž byl v boji u Dobriče, a vydati se směrem na Turtukaju, vzdálenou asi 100 km. Pokládal za výhodnější vypořádat se napřed s nepřitelem u Dobriče a pak teprve se obrátit na pomoc ohroženým předmostím. Na toto vyličení situace prý nikdo z delegace nechtěl mu podepsat prohlášení, že i přes danou situaci setrvává na dodaném rozkaze. Nemůže prý

tedy býti řeči o nesplnění obdržených rozkazů. Následujícího dne byl skutečně proveden útok celým rusko-jihoslovanským armádním sborem a 10. rumunskou divisi s 5. jezdeckou brigádou (rumunskou), tedy ohromnou přesilou, na Dobrič. Útok byl však nedostatečně organisován a ztroskotán.

Vůdce delegace rumunského hlavního stanu, tehdy mjr. Bărzotescu, odpovídá na tento článek „Vojny a míru“ tím, že líčí podrobně událost ve stanu gen. Zajončikovského a průběh operací v Dobrudži podle vlastních vzpomínek, podle zachovaných písemných dokladů rumunských a podle některých prací bulharských a německých.

Pplk. Langer.

c) *Revue* německé.

Deutsches Offiziersblatt

roč. XXX. 1926. Přílohy: „Die alte Armee“, „Das Wissen vom Kriege“.

Sešit 1.—7. (ve výtahu). Dr. Neuburger: „Von den englischen Herbstmanövern 1925“ (seš. 1.). Cvičení měla ukázati, zdali se osvědčují nové „mechanisované“ vedení války čili nic. Podle „Journal of the Royal United Service Institution“ (roč. 1925, listopad) objevila se u vojenských kruhů po cvičeních jakási skleslost na mysl. — Dr. Widdecke: „Falkenhayns Verzicht auf den Angriff gegen Saloniki im Urteil der Literatur“ (seš. 4., 5.). Mackensenova ofensíva zjednala ústí, mocnostem průchod k Turecku, úplně likvidovala praskrovné výsledky bojů na Gallipoli, pokořila Černou Horu a přinutila Srby k ústupu na Korfu. Falkenhayn brzdil 1. bulharskou armádu, která vítězně postupovala. Kol Soluně utvořena nová fronta spojenců. Autor ukazuje ve své studii, jak na to „pravzvláštní chování“ Falkenhaynova nahlíží poválečná kritika. — „Die Bedeutung des Nahkampfes in einem zukünftigen Kriege“. (Wissen v. Kriege, čís. 2, 3). Vyličení několika episod; technika přiblížení se k nepříteli, přepad; válečné lsti. — Mahlmann: „Der Freiheitskampf der Türkei 1922“ (seš. 6.).

Militärwissenschaftliche und technische Mitteilungen.

Ročník 46, čísla 1—6 (ve výtahu).

Major Stuckheil: „Die zweite Einschliessung der Festung Przemyśl“ (seš. 1—8.).

Pokračování studie z roč. 1924. Perioda ofensivní činnosti posádky (výpady 15.—18. prosince 1914; boje na se-

verní frontě v 2. polovici t. m.; výpad 27.—28. prosince. — Inž. Heigl: „Die künstliche Vernebelung“ (seš. 1—6). Hluboce založená studie o umělé mlze (dýmové cloně). Její účel, druhy a prostředky, střelba (Nebelschiessen) a výfuk (Nebelabblasen); druhy dýmových střel v různých státech; taktické užití dýmové clony v ofensivě (u dělostřelectva, tanků, při útoku pěchoty, útoku letectva; užití při násilném přechodu přes toky) a v defensivě (u dělostřelectva a pěchoty); závady dýmové clony významu taktického (vlastní palba tím trpí; vlastní rozhled je omezen, čímž se zatěžuje vedení menších jednotek) a významu organizačního (obtíže materiální). Zamlžení zápolí vlastními letouny (za př. uvádí autor zamlžení českých Budějovic). Studie autorova, vybavená krásnými fotografiemi, zasluhuje pozornosti našich technických kruhů. — Weinmann: „Tarnbemalung von Feldgeschützen“ (seš. 1.). Zastírání děl; pokusy provedené v rakouských dělostřeleckých kursech r. 1924. Studii připojeny jsou zdařilé fotografie. — Inž. Heigl: „Die französischen Tanks: Der Char de Rupture“ (seš. 1.). Vznik, konstruktivní podrobnosti, užití. — Plk. inž. Rieder: „Die schwersten Geschütze bei den Feldarmeen“ (seš. 1.). Požadavky na děla největších ráží pro jejich upotřebení u polních armád. — Státní kapitán Dr. Regele: „Befestigung“ (seš. 1.). Světová válka odstranila rozdíl mezi polním a stálým opevněním; „nedobytnou“ není žádná pevnost, leda by v sobě chovala „nepřemožitelného“ obránce. Výcvik v opevněním se nesmí zabývat: útočník, který se nedovede ubránit, není dokonalým bojovníkem. — Pplk. Kiszling: „Ost- oder Westaufmarsch“ (seš. 2.). Strategická studie; pojednává o otázce, zdali mělo Německo počátkem světové války provést

svůj strategický nástup proti Rusku a omezit se jen na obranu francouzských hranic. Autor přichází k mínění, že německá ofensiva přes Belgii rozmnožila počet nepřátel, kdežto ofensiva proti Rusku mohla přiklonit ústředním mocnostem také jiné státy.

— Skpt. Dr. Regele: „**Kavallerie und Radfahrer**“ (seš. 2) srovnává výzvednou a bojovou činnost jezdectva a útvarů cyklistických. — Gen. Kraus: „**Die Frage eines entscheidenden Erfolges östlich des Tagliamento im Oktober 1917**“ (seš. 3). Jiz ve svém díle „**Ursachen unserer Niederlage**“ krátce poukázal autor na to, že bylo v září 1917 možno připravit celé 2. italské armádě na Tagliamentu rozhodnou porážku a snad zajmouti při tom i krále a operující velitelství. V této studii rozebírá autor na základě úředních údajů a svých vlastních poznámek tehdejší situaci rak.-uh. 1. a 2. sošské armády a přičítá vinu gen. Borojevičovi, který jednak tím, že zůstal daleko za frontou postupujících armád, jednak svou tvrdohlavostí a nedostatkem trpělivosti brzdi vítězný postup armád.

— Plk. Schubert: „**Gebirgstruppen**“ (seš. 3); charakteristika tyrolských horalů, organizace a činnost t. ř. rot horských vůdců (Bergführerkompagnien); všeobecná charakteristika horských útvarů, jejich organizace a požadavky této služby. — „**Über die Fortbildung des Offiziers in den verschiedenen Armeen**“ (seš. 3); údaje o dalším odborném vzdělání důstojnictva ve Francii, v Itálii, RCS., Rumunsku a ve Švýcarsku. — Inž. Heigl: „**Tanks im Gebirge**“ (seš. 3). — Pplk. Lacom: „**Die Leistungen der öst.-ung. Seilbahnen im Hochgebirge**“ (seš. 3). Výkonost rak.-uh. lanových drah na tyrolské frontě. — Pplk. Feuerstein: „**Dolomitenkämpfe**“ (seš. 4, 5). Boje v dolomitských Alpách od počátku světové války až do ústupu italských armád. — Plk. Kubin: „**Gedanken über die Notwendigkeit der Kavallerie**“ (seš. 4); ač tato studie je psána ve prospěch organizace nynějšího jezdectva rakouské lidové obrany, přece obsahuje zajímavé všeobecné názory o potřebě, činnosti, užiti a výcviku jezdectva. — Liddel-Hart: „**Der nächste grosse Krieg**“ (seš. 4 a 6). Překlad studie, uveřejněné v „**Royal Engineers Journal**“. — Památce zemřelého maršála Conrada věnován je celý 5. dvojsesit. — Pplk. Waczkowski: „**Applikatorische Übungen der Truppenoffiziere**“ (seš. 6); význam aplikačních cvičení, povinnosti vedoucího, rozvrh, námět, vedení. — 429 —

Kriegskunst in Wort und Bild.

Roč. I. (1925), seš. V. (Pokračování.)

Námořnictví. Manévry loďstva v mlze. Denní bojové cvičení. Cvičení nočního boje.

Zimní služba u jezdectva říšského vojska.

Vylíčeného zaměstnání jednoho dne u výcvikové eskadrony pluku, kde jsou sloučení všichni nováčkové pluku k púletnímu výcviku. Kdo při přehlídce vyhoví, přijde k jedné ze čtyř polních eskadron; kdo nevyhoví, musí opakovat výcvik nováčků druhého půl roku. Nováčkové nastupují dvakrát do roka, na jaře a na podzim. Zaměstnání začíná ve 4 hodiny ráno krmením, v 5 hodin ranní půlhodinka, v 6 hodin jízďárna, bez úmenů a otěží, všechny chody, na konec skok. Pak čištění a ošetřování koní; po dvouhodinné polední přestávce prohlídka výstroje a pěší výcvik, výcvik ve střelbě, házení ručních granátů, šerm bodákem a kopím; po půlhodinné přestávce vyučování, pak opět práce ve stáji a konečně výdej rozkazů. Odpolední výcvik řídí stejně jako jízďárnu dopoledne velitel eskadrony. Dále líčeny zábavy mužstva ve volném čase a jednou týdně přátelský večer s hubbou.

Tělesné otužování. Vývoj sportu ve vojsku.

Sešit VI. Scharnhorst (1755—1813). Životopisná data.

Taktika pěchoty. Bojové seskupení.

Němci slučují v boji dvě nebo více družstev a eventuálně i těžké zbraně pěchoty pod jedním velením v bojové seskupení. (Na př. 1 úderné družstvo a 1 těžký kulomet, nebo 1 lehké kulometné družstvo s 1 úderným družstvem a 1 lehkým minometem, nebo 1 lehké kulometné družstvo a 2 úderná družstva atd.) Sloučení tohoto seskupení na jednom místě je výjimkou, obvykle působí jednotlivá družstva a zbraně z různých míst pod jednotným velením proti společnému cíli. Probrána činnost bojového seskupení (1 úderné družstvo, 1 lehké kulometné družstvo a 1 těžký kulomet), činného na pravém boku vlastních vojsk, při útoku, v pohotovosti, při zteči a v obraně (4 příslušná vyobrazení), pak činnost bojového seskupení, určeného k obraně před útokem tanků (1 úderné družstvo, 1 těžký kulomet, 1 lehký minomet), v hotovosti na opěrném bodě obrany (vyobrazení).

6. úloha: Rozkazy a opatření velitele bojového seskupení po dobytí nepřátelského hnízda.

Taktika jezdectva. Řešení 2. úlohy (činnost předvojové hlídky, na kterou střihl nepřítel).

Taktika dělostřelctva. Řešení 5. úlohy, t. j. rozprava o střelecko technickém provedení palby jednotlivě

vého doprovodního děla pěchoty. Určení strany mířením na pomocný cíl nebo měřením v mapě pomocí mapového úhlooměru (Kartenwinkelmesser), určení libely, volba náboje a zapalovače (buď zničení nepřátelský minomet nebo střeliti na jeho obsluhu granátů s citlivým zapalovačem), dostati cíl do úzké vidlice, přechod k účinné palbě. K zničení minometů, opuštěných obsluhou, použije se granátů s obyčejným nárazovým zapalovačem.

Letectví. Co vidí letec?

Ve výši 200 m: Střechy domů zdají se většími než bočné stěny domů; jehličnatý les podobá se temnězelenému, černé se vlnicím moři; v méně hustém lese prokmitává lesní půda, viděti pracující dřevaře, jezdecké povoz, ano i vyplašenou smu. Šikmý snímek s výše 250 m ukazuje vůz na silnici, na poli jednotlivé lidi a pasoucí se dobytek.

Ve výši 400 m: Připojený kolmý snímek ukazuje jen střechy, zdí jeví se jako úzká čára. Rozdělení zahrad a zelinářských pruhů je přesně viděti.

Výše 600 m: Země nabývá podoby mapy. Jednotliví lidé na světlých cestách jeví se jako malé body s osvětlivým delším stínem; v temném stínu domů není jich vůbec viděti. Za jasného povětří, se sluncem vzadu, bez páry vidíme osady, města, lesy, silnice a dráhy na kilometry daleko.

Výše 800 m: Připojený šikmý snímek ukazuje nápadně zřetelně jednotlivé pruhy poli, lesní průseky, i stopy šlápějí v osvětleném poli; jednotlivé lidi nelze rozeznati.

Výše 1500 m (připojen snímek města s velkým úhlem): Jednotlivá vozidla a semknuté oddíly lze postřehnouti jako malé, pohybující se body; velké město se svým pouličním ruchem jeví se jako hemžící se mraveniště.

Za války musily letouny pro blízké přezvědy létat ve výši 4—5 km, letouny pro daleké přezvědy ve výši 6—7 km; v budoucí válce poletí 10 km vysoko; i s této výše uvidí velké pochodové proudy, ležení, letiště, kour železničních vlaků. Zato neužijí jednotlivých lidí, povozů, aut a stromů.

Letecké fotografie při přezvědech přinášejí více podrobností, než mohl pozorovatel zachytiti zrakem; doplňují jeho pozorování po návratu. Hlavní železniční trati fotografujeme t. ř. řadovými aparáty (Reihenbildner), kde se řadí automaticky obraz na obraz a dá se pak sestavit v jediný snímek. Připojen snímek řadovým aparátem s výše 3000 m.

Automobilní vojsko. Doprava vojsk na autech.

Článek líčí nejprve rozvoj dopravy vojsk na autech u Francouzů a Němců za světové války a dospívá k názoru, že pomocí automobilní dopravy může i malé vojsko docíliti úspěchu překvapujícím objevením se, rychlostí pohybu a smělostí rozhodnutí, čili může pohyblivostí zmnohonásobiti své síly.

V budoucí válce budou dopravovány oddíly na autech k posílení palební intenzity jezdeckva, k dosažení důležitých úseků terénu, výšin, vodních toků, soutěsek, při pronásledování a p.

Nakládání na autokolony. Nákladní auto uveze 25 sedících mužů na 5 prknech, při jízdách na malou vzdálenost 35 mužů stojících. Třítunové nákladní auto pojme 1 polní kuchyni nebo 1 povoz, 1 dělo nebo 1 naložený střední munici vůz, nebo 2 lehké munici vozy s kolesnami, obsluhou a střelivem kolesny, nebo 2 koně, stojící ve směru jízdy, s 2 koňáky. Nakládání pomocí nouzových ramp z prken, U-želez a řetězů. Nakládání pěchoty bez koní a povozů trvá hodinu, s koni a povozy 1½ hodiny, dělostřelectva 2 hodiny. Potřeba nákladních těžkých aut: pro pěší rotu 10 aut, pro pěší prapor 40, pro pěší pluk 140, pro dělostřelecký oddíl 50 aut. Nakládání skrytě před letci!

Pochod automobilní kolony. Jeho charakteristické vlastnosti jsou pochodová rychlost (asi 12 km za hodinu), délka proudu (1 nákladní autokolona s 20 auty — 1 km, 1 naložený pěší pluk — 28 km, doba průjezdu jedním místem 2½ hodiny) a vázanost na dobré a široké silnice (schopné dvojího provozu). Nutnost předcházejícího rekonoskování silnice, mostů, stoupání, osad, pak nutnost přezvědu a zajištění při pochodu jinými zbraněmi (jezdecktvem, cyklisty, motocyklisty, obrněnými auty). Oddech po prvé po 10 km, pak každých 30 km. Odevzdávání zpráv a rozkazů na místa oddechu (autokolony čelem na křižovatkách).

Odřad koní tvoří nenaložené koně a povozy pluku. Na auta lze naložiti: polní kuchyni a 2 tažné koně za každou pěší rotu, polní kuchyni, 2 tažné koně a 2 jezdecké (pro velitele a 1 posla) za každou kulometnou rotu, 2 jezdecké koně za štáb praporu (velitel a pobočník), 2 za štáb pluku (velitel a pobočník), 4 děla, 8 tažných koní, 4 jezdecké koně (pro velitele a 1 důstojníka, pak pro 2 poddůstojníky) za každou baterii. Pluk nebo baterie, převezené s tímto redukováným počtem koní a bez povozů, jen s polními kuchyněmi, nemají pohyblivosti ani nejsou schopny útoku na větší vzdále-

nost, vyžadující změny dělostřeleckých posic. Při převozu pluku auty na 125 km jej dohoní jeho odřad koní za 3 dny. Francouzové chtějí jezdeckou divisi (division légère) nahradit divisi

automobilisovanou (division automobile).

2. úloha. Předvoj autokolony ostřelován. Opatření velitele přední hlídky.

Francouzská armáda. Její stav atd.

Major gšt. Svoboda.

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Literatura česká.

Dr. Josef Kudela a dr. Fr. Oberpfalzer: **Almanach osvětové práce v našem vojsku za hranicemi i doma. 1914—1924.** Vydáno péčí výchovného odboru MNO., Praha. Nákladem české grafické Unie. 1925, str. 429.

Světová válka, jež přinesla tolik nového, dala i lidové výchově složku novou: osvětů a mravní výchovu v armádách. Jak tato složka se vyvíjela u nás, v zahraničí a doma, osvětluje nám tento almanach, shrnující práci za desetiletí 1914—1924.

Na prvních 106 stranách přehlíží dr. Kudela vývoj kulturní práce v legích. Chronologicky sleduje rozvoj této činnosti hlavně v ruské legii, počínaje od improvizovaných počátků v České družině až k době návratu do vlasti. Jasně vidíme se všech stránek, že tu byly již zastoupeny všechny složky, se kterými se setkáváme při lidovýchvách vůbec. V některých oborech, jako ve zpěvu, hudbě, tisku a sokolském tělocviku, dosahují úspěchů vysokých. O rozsahu kulturní práce svědčí jednání o docentury, resp. lektoráty českého jazyka na vysokých učilištích v Tomsku, Irkutsku a Vladivostoku, vedle zřízení historicko-archiválního oddělení při informačně-osvětovém odboru, jakož i historického oddělení při štábu vojska, jež vedl náš vojenský historik dr. Steidler. Bylo postaráno i o četná studijní stipendia. Pozornosti zasluhuje zvláště založení 25 českých škol na Volyni pro tamní naše české kolonisty, jimž přidělení byli čeští učitelé z vojska a ze zajateckých táborů. Bohužel, dnes trpí tyto školy znovu pod tíhou polonizační akce, jak jsme se toho mohli dočísti ve zprávách z našeho zahraničního parlamentního výboru dne 24. února t. r. — Stručněji již informuje Kudela o kulturní práci v legii srbské, francouzské a italské, kde činnost byla podobná, ale v menším rozsahu. Všude však vyvěrá z duše našich zahraničních dobrovolců, jest jim náhradou za domov a současné propagačním prostředkem českých tužeb a cílů na ruské bratrské půdě. Ač práce Kudelova na sobě nese pochopitelně pro nedostatek pramenů a literatury stopy neúplnosti a

nesouměrnosti, přece jest pro nás velmi cenná, neboť po prvé shrnuje v jeden obraz osvětovou činnost v zahraničí a ukazuje nám její široký rozsah, všestrannost a dalekosáhlý význam v bojích za samostatnost.

Druhá obšírnější část knihy z pera dra Fr. Oberpfalzera seznamuje do podrobnosti s osvětovou prací mezi vojskem doma, ve vlasti. Nejprve si všímá, co vykonalo MNO pro kulturní činnost ve vojsku, k tomu připojuje náčrty práce z některých vojskových těles a útvarů, vedle projevů tisku o této nové složce v naší armádě. Sleduje její vznik od výnosu prvního ministra národní obrany V. Klobáče ze dne 12. XII. 1918, jakož i pozdějšího směrnatného projevu presidentova o vzdělávací činnosti ve vojsku z 18. III. 1919 ukazuje autor, jak povlovně dál se proces osvětově-mravně-výchovné činnosti ve vojsku od heuristického stadia počátků ještě neujasněných, až k dnešnímu stavu. Autor se netají tím, že první programy výchovné byly příliš rozsáhlé a že empirickou cestou se došlo postupně ke slevování z původních programů a k přizpůsobení daným poměrům mnohánásobně složitěho vojenského prostředí, jakož i subjektu a objektu vojenské výchovy. Dnes věnuje se výchově vojína po stránce mravní a osvětové v roce 65 vyučovacích hodin. Nejtrvalejšího a nejzáslužnějšího úspěchu, uznávaného širokou československou veřejností, dosáhl osvětové oddělení MNO na poli výchovy a vyučování negramotných, kde zvláště od r. 1922/23 může se měřit s výsledky práce v boji proti negramotnosti v rudé armádě. Od r. 1920 do r. 1924 bylo zjištěno celkem 17.262 analfabetů v armádě, z nichž se naučilo skoro 10.000 čísti a psát. Celkové procento negramotných pohybuje se v celkovém počtu vojinů kolem 3%, tedy jest mnohem menší než v armádě francouzské, kde podle mně známé statistiky z r. 1922 jich bylo 27% a pocho-pitelně nižší než v armádě SSSR, kde v r. 1925 kleslo procento analfabetů-nováčků na 12.4%. — Pedagogicko-didaktické průpravě důstojníků byla věnována pozornost ve 3 armádních vy-

chovatelských kursech a ve 4 kursech vychovatelských, uspořádaných v jednotlivých oblastech ZVV. Jeden armádní vychovatelský kurs byl též uspořádán pro rotmistry z povolání. V roce 1924 umožnilo MNO pětadvaceti důstojníkům přístup na Školu vysokých studií pedagogických v Praze a v Brně, když před tím vysílalo dva důstojníky na filosofickou fakultu Karlovy university, aby tam studovali filosofii se zvláštním zřetelem k pedagogice, psychologii a sociologii. Prvý, vyslaný před 4 lety, kpt. Ph. dr. J. Kozlík, svá studia již skončil a zahájí v novém studijním roce na vojenské akademii v Hranicích své psychologicko-pedagogické přednášky a cvičení. — Výchovný odbor MNO chce během času a z nastrádaných zkušeností právě pomocí důstojníků, pedagogicky a vědecky vyškolených, vydati zvláštní příručku vojenské pedagogiky, jak tomu jest příkladně již v armádě italské. Velikou čílost osvědčilo osvětové oddělení ve vydávání výchovných předpisů a pomůcek, jimiž byla usměrňována jednotná výchova vojinů v armádě. Mnoho peněz i energie bylo vynaloženo na vybudování knihoven, jež mají dnes celkem 346.721 svazek. V čítárnách, jež má nyní každý pluk a samostatný útvar, jest vyloženo 3.441 časopis. Rovněž o četbu pro nováčky jiné než československé národnosti jest postaráno. Nemalá péče byla věnována organizování kursů zemědělských a živnostensko-průmyslových. Celkem bylo v letech 1923—25 uspořádáno 235 kursů s 8.907 účastníky. Náklad k nim činil skoro půl milionu korun čsl. Zvýšená pozornost byla věnována zřizování vojenských zátíší, zavedených k nám zasloužilou společností YMCA a nahrazujících přežilý typ markýtanství. Koncem r. 1924 měla armáda 124 vojenských zátíší s 559 místnostmi. — Za pětiletí 1920—1924 bylo na kulturní práci v armádě vydáno na šest milionů Kč. Z toho více než polovina připadla na vojenská zátíší. Nejméně peněz spotřebovaly pedagogicko-didaktické kurzy v celkové výši 224.832 Kč.

Po shrnutí všeho, co bylo dosud v osvětové a mravní výchově vojska vykonáno, vytyčuje dr. Oberpfalcer zbyvajícím program práce, jež lze shrnouti v tyto body:

1. Vydání kompendia vyššího vzdělání pro důstojníky.
2. Vydání kompendia obecného vzdělání pro poddůstojníky.
3. Vydání publikace o vojenském knihovnictví (viz str. 298).
4. Vydání publikace o boji proti analfabetismu v armádě (viz str. 293).
5. Zjednodušení pomůcek pro vyučování analfabetů.

6. Nová úprava služebního řádu pro mravní výchovu.

7. Vypracování moderní vojenské pedagogiky.

Lze očekávat, že při nové úpravě služebního předpisu pro mravní výchovu budou též dány směrnice pro případ mobilisace a války, jak na frontě, tak v týlu i zápolí. Bude třeba rozhodnouti, komu věnovati nadále větší pozornost, zda subjektu či objektu vojenské výchovy, jichž složitost jest s hlediska psychologicko-pedagogicko-sociologického problému par excellence. — Kniha sama jest opatřena 73 ilustracemi a 16 tabulkami, dokumentujícími desetiletou činnost za hranicemi i doma. Kniže jistě by bylo ku prospěchu, kdyby měla francouzské résumé a bohatší rejstřík k rychlé orientaci i v podrobnostech. U nás bude tato publikace jednou literárním pramenem a pomůckou ke zpracování kritických dějin vojenského školství a výchovy v československé armádě.

J. H. D.

Legionářská literatura.

Jaroslav Čížmář, **Ruské a naše vojsko v revoluci.** (Rok 1917.) S předmluvou dra J. Kudely. — Brno 1926. Nákladem „Moravského legionáře“. (Knihovna čsl. revoluce č. 2.) Stran 240.

Autor knihy „V řadách České družiny a čsl. brigády“, o které bylo referováno v tomto sborníku r. V. 1924 (str. 566—7), vydal pokračování svých vzpomínek z vojenského života v Rusku r. 1917. Většina jeho vzpomínek platí poměrně k osobám ruským, hlavně vojenským sjezdům a činnosti Výchonného výboru jihozápadní fronty.

Při vypuknutí revoluce sloužil autor v komandě jízdních ordonanců u prvního čsl. pluku v Reměčích (volynská gubernie). Když byl založen plukovní komitét, stal se jeho členem a brzy poté i delegátem brigády na sjezd západní fronty (gen. Gurko), který se konal v dubnu r. 1917 v Minsku. Čsl. delegáti postupovali na tomto sjezdu se stranou ruských eserů, kteří byli snahám a cílům našeho vojska nejbližší. — Jistě zajímavý doklad i pro naši pozdější spolupráci s touto stranou za protibolševického boje v r. 1918! — Na sjezdu minském zvítězili však soc. demokrati a politické resoluce sjezdu byly již nesený duchem skrytého bolševismu. Je přirozené, že nemohly uspokojiti naše vojáky, kteří ve svém optimistickém nazírání na ruskou revoluci viděli právě v ní nejlepší záruku vítězného dokončení války. Autor výstižně ukazuje na malé epizodce v komitétě našeho prvního pluku na rozdílného ducha, jenž se projevoval tehdy v debatách na-

ších a ruských vojáků. Jestliže ruští komitétci mluvili převážnou většinou jen o míru a dělení půdy, naši starali se naopak o frontu a válečné potřeby ..

Nejlepším projevem československého smýšlení v té době byla dobrovolná přihláška do úderných částí ruské armády, podaná našimi delegáty na sjezdu jihozápadní fronty (gen. Brusilov) v Kamenci Podolském. Mezi těmito byl opět br. Čižmář, tehdy již předseda komitétu I. pluku, člen komitétu brigádního i armádního. Referát o tomto sjezdu, který byl svým duchem i výsledkem zcela rozdílný od sjezdu minského a který dal základ Kerenského ofensivě (s ní i našemu Zborovu), jest podán autorem dosti podrobně, s pěkným oceněním jednotlivých projevů i řečníků.

Tento sjezd rozhodl zároveň o další politické činnosti br. Čižmáře. Za štáb třetí armády i za čsl. vojsko stal se br. Čižmář členem stálého výkonného výboru jihozápadní fronty (zkratka „Iskomitjuz“), v němž pak spolupracoval až do vítězství bolševismu koncem roku 1917. Z tohoto místa mohl ovšem lépe než kdo jiný přehlednouti spleť vývoje událostí, jimiž reagovala fronta na vnitřní politiku státu, a jako dobrý a strážlivý pozorovatel, dovedl zachovati čtená svědectví, cenná stejně pro nás, jako pro Rusy. Před čtenářem rozvíjí se tak pěkně zachycený ohlas Kerenského ofensivy, zejména našeho vítězství u Zborova, pak řada význačnějších událostí z našeho i ruského života. V nichž se opět obráží celkový osud ruské revoluce (Kornilovské vystoupení, zatčení Denikinovo, věc Klecandova v Berdičevě a p.). Novým dokumentárním příspěvkem pro nás jest také zpráva o návštěvě Masarykově v Berdičevě, o slavnosti u I. pluku, o sporu Mamontova se Štěpanovem a i. v. Pozoruhodnou jest dále debata Čižmářova s čsl. voj. komisařem prof. Maxem o dislokaci našeho vojska na Ukrajině a o eventuelních opatřeních, jež se pak stala akutním počátkem následujícího roku (str. 183—185).

Ve vzpomínkách autorových defiluje před zraky čtenářovými řada vůdčích postav ruských i našich, s nimiž se autor v této době setkal a jejichž charakteristika patří také k cenným dokumentárním stránkám jeho knihy. Rovněž i úsudky ruských politiků a vojáků o čsl. vojsku, znějící vesměs tónem velmi pochvalným (gen. A. Brusilov str. 80, dr. Gurevič str. 94, 125 a i. vice). Autor neopomenul nikdy povědět i příležitostně i své názory na situaci, jež

jsou, myslím, dobrým výrazem i smýšlení převážné většiny našeho vojska. Sympatickou je zvláště autorova snaha, nevyhýbat se žádnému vysvětlení, bez něhož by lícená událost mohla snad vzbuditi dojem příliš jednostranný. Za Kornilovského vystoupení na př. stojí br. Čižmář na přísné linii čsl. neutrality, jak byla nařízena všeobecně Masarykem, a také vojskem dodržena. Aby však nevzniklo nedorozumění o pravém poměru našich vojáků ke Kornilovi, jsou na konec Kornilovské aféry připojena tato slova: „...mezi nadšené přívržence Kornilova nutno počítati, a snad na prvním místě, všechny naše vojáky a všechny Čechy. Při své návštěvě v pluku zanedlouho po těchto událostech dověděl jsem se, jak nadšeně byly přijaty zprávy o činu generála Kornilova, a nebylo zajisté našeho vojáka, který by byl nechtěl generálu Kornilovu pomáhati. Také na vyzvání štábu a rozkaz pl. Mamontova byli vojáci, zdá se mi, I. pluku, ochotni do Berdičeva odjeti v přesvědčení, že tím věci Kornilova pomohou. A přece nemohli a nesměli jsme se v této věci angažovati právě my...“ (str. 160—1). Na jiném místě (hned s počátku, str. 15), připomíná opět autor nechuf velké části našich vojáků k zaváděným komitétům, nebo bojovnou náladu delegace I. pluku ve věci Klecandově (str. 162) a p.

Ve funkci člena „Iskomitjuzu“ setrval autor až do druhého sjezdu delegátů jihozápadní fronty, který byl ovšem již cele ovládnut bolševiky. I noví vládcové komitétu nabízeli mu sice, aby vedl dále osvětovou práci ve vojsku, v níž se byl již zapracoval a dobře osvědčil, ale autor se přirozeně zřekl, neboť odmítal i „pomyšlení, že by měl rozšiřovati literaturu bolševickou“ (str. 190).

Své názory a úvahy o prožitých událostech na Rusi a o ruské revoluci vůbec, shrnuje pak br. Čižmář v kapitole závěrečné. Jeho celková kritika komitétů nevyznívá pro tyto příznivě, zejména pokud se týče zasahování komitétů do politiky a války. Kapitulu uzavírá credo autora, přesvědčeného socialisty, a optimistická úvaha o budoucnosti Slovanstva.

Knihla obsahuje též přílohu dokumentů. Jsou to „Resoluce sjezdu jihozápadní fronty o organizaci vojska“, jež jsou u nás uveřejněny po prvé. K nim mohl autor přiřaditi i resoluce politické, otiské v textu knihy na str. 55 a n. F. Šteidler.

Cizí literatura vojenská.

a) Francouzská.

Robert Villate: **Les conditions géographiques de la guerre.** Paris, Payot, 1925, 15 fr. — Bylo by nebezpečné, praví autor, tvrdit a věřit, že zeměpisné jevy mají vždy tentýž vliv na vedení operací. Tou měrou, jakou se vyvíjí materiál a způsoby bojové, zesiluje nebo zeslabuje se vliv toho neb onoho terénu. Musíme se jinak přizpůsobovat. Studujeme-li však minulost, přizpůsobíme se rychleji možnostem zítřku. Jiným omylem jest, přiznávat terénu hodnotu absolutní, bez jakéhokoli vztahu k silám bojovým. Nikdy terén nepůsobí sám sebou. Foch praví: „Každý terén lze přejít, není-li bráněn střelami, t. j. lidmi udatnými a činnými.“ Dbáme-li těchto dvou pravidel, můžeme říci, že ten ze dvou mravně i hmotně stejně silných protivníků bude mít větší naději na vítězství, kdo využije lépe činitelů zeměpisných.

A kteří jsou to činitelé? Můžeme říci, že všechny jevy zeměpisné, umělé i přírodní, mají vliv na operace vojenské: struktura terénu, vrstvy geologické, poměry meteorologické a hydrografické, železnice, lidské osady, lesy, kultury a j. Podle vlivu na činnost vojskou je rozdělujeme na tři kategorie.

Především to jsou činitelé, kteří determinují národ válečící a válku mu usnadňují. Jsou to jevy zeměpisu hospodářského. Přelidnění může povzbudit národ, aby se válkou pokusil rozšířit své území. Rozčlenění populace má svůj význam, uvážíme-li na příklad, že desetina francouzského obyvatelstva byla usazena v obsazených departementech za války světové. Obchod a průmysl může vésti k válce, hledá-li stát nová odbytiště nebo když celní válka mu zabránila přístup k světovým trhům v době nadvýroby. Rozčlenění průmyslové oblasti má vliv na vojenské operace. Francouzské továrny na válečný materiál jsou roztroušeny po celé Francii, v tom je vidět moudré opatření. Naproti tomu mnoho metalurgických továren bylo v okupovaném území, a to byla velká nevýhoda za války světové. Ve válce slouží mnoho milionů lidí jako bojovníci, jiní jako pracovníci. Pásmo bojové naprostě nestačí zásobovat armády. Jest třeba využití produktů celé země a mnohdy i dovážeti zásoby z ciziny. Kontrola moří, jakou prováděla Dohoda za války světové, přinutila Němce, že musili vystačiti s produkty domácími. Byla to jedna z hlavních příčin německé ochablosti na konci války.

Do druhé skupiny zeměpisných jevů klade autor ty, které mají vliv na všeobecné vedení operací a na strategii. Všeobecná konfigurace státu může vést ke zkrácení operační základny. Hory, jako Alpy a Vogesy, nehodí se k velikým operacím, právě tak jako bažinaté krajiny. Touha opřít se na křídlech o nepřekročitelné překážky dá se často uskutečnit a uspoří mnoho sil. Krajina chudá na komunikace nutí, abychom zmenšili počet vojska jí procházejícího. Při ústupu jest třeba se obávat cest, které vyúsťují v jediném místě. Naopak zase důležité železniční uzly mohou se stát předmětem urputných bojů. Bohatost krajiny a znalost zdrojů může zmenšit únavu vojsk. Rozčlenění obyvatelstva má vliv na větší nebo menší soustředění sil. Ubytování pod střechou nevyčerpá a neznaví vojáků tak, jako ubytování pod širým nebem.

Do třetí kategorie náleží jevy, které mají vliv nejen na strategii, ale i na taktiku a užití různých zbraní. Jest to struktura půdy (v měkké půdě se pohybují opatrně vojáci i stroje), meteorologie (vítr a teplota mají vliv na střelbu), hydrografie (řeky a močály jsou těžkými překážkami, jsou-li dobře bráněny), vegetace (válka jest jiná v lesích než v krajinně pusté) a j.

Rozdělení těchto tří kategorií jevů zeměpisných není ovšem vždy zcela přesné. Řeky na příklad mohou mít vliv na strategii i na taktiku. Takové rozdělení vyhovuje představám vojenským, není však zeměpisné. Proto autor ve svých výkladech dbá, aby každý zeměpisný jev byl náležitě osvětlen jak v příčině pohybu malých jednotek tak i operací armád. Rozdělit tedy jevy a podle povahy geologické, b) podle povahy povrchu zemského, c) podle překážek vodních, d) podle vegetace, e) podle staveb umělých (měst, silnic, železnic) a f) podle stavů meteorologických.

Vliv těchto jevů byl za války světové vždy konstatován. Strategická koncepte, operace nějakého tažení, taktické pohyby za bitvy, všechno i nejmenší podnik hlídky, závisí na znalosti zeměpisné. Pohled velitelův obrací se vždy nejen na sílu hmotnou, kterou má k dispozici, ale i na nejlepší postoi, kterou by zaujal. A tato posice jest vepsána v půdě.

Základním činitelem války jest terén, právě tak, jako zbraň a člověk. Proto musí být studován stejně důkladně. V budoucích válkách budou

někteří vyvažovali slabost svých prostředků větší pohyblivostí a větší zručností v používání terénu. A tu třeba zdůraznit, že to jsou někdy věci velmi malého významu, které mají veliký vliv. A proto záleží při studiu vojenského zeměpisu stejně na velikých celcích jako na nepatrných podrobnostech. Jest někdy lépe bedlivě analysovat než do krajnosti syntetisovat.

Wf.

Stéphane Dombrowski: Les empires centraux et la lutte pour le recrutement polonais pendant l'occupation 1914—1918. Paris, Chiron, 1925. 25 fr. —

Když vypukla světová válka, pocho-
pili Poláci okamžitě, že nadešla jejich
hodina. Spojiti rozervanou Polsku opět
v jeden nezávislý stát bylo jejich cílem,
který však je postavil před velké pro-
blémy politické. Někteří Poláci, kteří
tenkrát zaujímali a ještě dnes zaují-
mají důležité politické postavení, sna-
žili se připoutati osud svého národa
k osudu centrálních mocností. Dr. Dom-
browski však již na podzim r. 1915 po-
čal pracovat o pamětním spisu, v němž
matematickými formulami o válce vy-
slovoval dokázal neodvratnou porážku
Německa a snažil se tak odvrátiti pol-
ské politické kruhy od centrálních
mocností. V tomto mínění jej utvrzo-
valo úsilí Němců a Rakusanů získati
vojáky doplňováním mužstva z ruské-
ho Polska, které by jim bylo vyneslo
milion mužů. Shromažďoval se svými
přáteli statistické dokumenty, které
podporovaly jeho mínění a vydal je na
jaře r. 1916 v brožurě. Brožura byla vy-
tištěna ve Varšavě v 800 exemplářích
anonymně a byla tajně rozdávána. Ně-
mecké úřady varšavské sice o ni vě-
děly, ale považovaly ji za propagační
brožuru francouzského generálního
štábu. Jejich zpravodajská služba se
nikdy nedopátrala skutečného autora.
Brožura byla v srpnu téhož roku před-
ložena tajemnému polskému kongresu,
který měl jednati o otázce. Autor v ní
dokazoval, že v Rakousku nastává kri-
se v doplňování vojska a že podobná
krise nastane v Německu příštím pod-
zimkem. Tyto kalkulace byly poněkud
porušeny ruskou revolucí, v jejímž
žáru se rozpadla ruská armáda, ale
zato vstup Spojených států do války a

prohlášení Wilsonovo pro utvoření jed-
notného a nezávislého Polska, přinesly
zase polským vlastencům novou posilu,
aby setrvali v odpírání pomoci centrální-
m mocnostem. V létě 1917 vzrůstaly
statistické údaje o vyčerpání záloh
centrálních mocností a v listopadu té-
hož roku rakouské oficiální zprávy při-
znávaly nepokryté zoufalý stav. V led-
nu 1918 ukončil autor statistické práce
o Německu, z nichž vysvítalo, že prav-
děpodobné vyčerpání německých záloh
nastane na podzim téhož roku. Tato
zpráva byla otištěna v tajném demiku
ve Lvově.

Velká německá ofenziva 1918 a její
úspěchy otlásky poněkud přesvědčením
Dombrowského, poněvadž nebylo přece
nemožné, že by se Francouzů a Angli-
čanů mohla zmocniti ochablost. Ale
červencový obrat již definitivně doká-
zal správný základ výpočtů i jejich
dedukce.

Autor se ve svých studiích nedal
nikdy zmásti německými úspěchy, ani
odporem, s nímž se setkával v polských
kruzích, které přály ústředním státům
a založily se svolením rakousko-uher-
ské vlády polské legie. Marně také na ně-
ho působili důstojníci generálního štábu
rakouského, rodem Poláci, kteří do po-
slední chvíle hlásali devisu, poskyt-
nouti ústředním mocnostem polské re-
kruty. Bez oddechu bojoval proti těmto
vlivům, které, kdyby byly zvítězily,
byly by pravděpodobně válku prodlou-
žily o několik měsíců a rozmnožily
ztráty obou stran. I kdyby byly ústřed-
ní státy zvítězily, nebylo by se za to do-
stalo Polákům nijakého vděku. Fal-
kenhayn i Ludendorff prohlásili po vál-
ce, že ani Německo, ani Rakousko si
nepřály obnovení polského státu. Egoi-
stická politika rakouská byla by chtěla
vytvořit polské království, spojené
s Haličí, pod žezlem habsburským, ale
svázána s Pruskem, nebyla by nikdy
dosáhla toho, aby Prusko postoupilo
království své polské provincie. Na-
opak, neméně lačná politika pruská
byla by chtěla své výhodní hranice
upravit výhodněji s hlediska strate-
gického. Obě mocnosti se po celou vál-
ku navzájem šidily, proto nečinily nic
pro integritu Polska, ačkoli celé pol-
ské území bylo v jejich rukou. Čhtěly
po válce urvatí každá co nejvíce pro
sebe.

Wf.

b) Ruská.

**Ruská literatura o československých
legích.** (Pokračování.)

V třetí skupině historických prací
jsou zastoupeni autoři konservativněj-
ší, přívrženci konstituční pravice i vy-
sloveni monarchisté. Tito píší, jak jsem

již na počátku uvedl, nejvíce, a horli-
vou zahraniční propagandou snaží se
přesvědčiti jak širší kruhy ruské emi-
grace, tak i politickou veřejnost v za-
hraničí, že spása Ruská spočívá jediné
v obnovení režimu carského. Jejich po-

měr k čsl. legiím jest dostatečně zřejmý již z toho, co pověděl citovaný námi E. E. Kolosov ve svém rozboru politické situace v Sibiři po našem vystoupení r. 1918. Abychom však dobře porozuměli výtkám i urážkám, jimiž nás zahmuji tito autoři, nutno zrekapitulovati aspoň v hrubých rysech vývoj poměru ruské reakce k našim legiím od podzimu r. 1918 do našeho odjezdu ze Sibíře.

Pokud dohodoová fronta v Povolží a na Urale se držela v podstatě jen čsl. bodáky, bylo pro ruské reakční kruhy nezbytně nutno předstíratí československé sympatie. A ještě později, když za vlády Kolčakovy byly naše legie staženy z fronty a účastnily se pak po vzoru expedičních oddílů dohodových států jen ochrany sibiřské magistrály, nemohli Kolčakovci vystoupiti proti nám přímo nepřátelsky, třebaže napjatý poměr nejdnou hrozil přejíti v ostrý konflikt. Omsk ukládal si poměrně dlouhou rezervu, jednak proto, že byl si vědom vlastní slabosti, jednak i z toho důvodu, že přec jen stále ještě doufal v novou pomoc našeho vojska na východoruské frontě. Po listopadovém memorandem roztržka mezi oběma tábory stala se však již zjevnou i v oficiálních vztazích diplomatických, a odjezd našich legií ze Sibíře, zdržovaný do té doby Dohodou, rozptýlil zároveň také definitivně všechny naděje na československou pomoc. Kolčakova armáda, zničená vnitřním rozkladem i neúspěchy na frontě, představovala koncem roku devatenáctého žalostný krach režimu, jenž nenáviděn v širokých vrstvách sibiřského lidu, rychle mizel v záplavě nové revoluce, připravující Sibiř na brzký příchod vítězné armády sovětské. Zmatky občanské války a technickými nedostatky magistrály trpěla ovšem značně i naše evakuace, a panika na dráze jen vzrostla, když tvrdohlavostí Kolčakovou byly i zbytky ustupující sibiřské armády dirigovány po přeplněné magistrále do Zabajkálí, obsazeného Semenovci. Předvoj rudé armády lehce postupoval zatím do Sibíře, zabíraje jednu stanici po druhé, neboť vojenského odporu celkem nebylo a partizámské tlupy, manévrující kolem magistrály, již dříve postaraly se o převrat v přílehlých městech a obcích. Představitelé zkomfrajícího režimu, vidouce, že situace jejich jest až po bajkalské hory zcela beznadějná, připadli na ďábelský plán: zadržeti násilím, vyhozením některého tunelu bajkalské dráhy, značnou část čsl. vojska v Předbajkálí a krytí touto ochranou ústup Kolčakovců do bezpečného království Semenova. Tento plán se však nezdařil. Odpor Semenovců na bajkalské dráze byl námi snadno pře-

konán a také rudá armáda, dotírající opět na náš zadní voj, byla po několika menších bojích nakloněna k příměří.

Záchrana naší evakuace, přímo zračená v tehdejších poměrech sibiřských, jimž padl za oběť jak kolčakovský režim a největší část bílé armády, tak i sám Kolčak se svým premiérem V. N. Pepeljaevem, stala se ovšem hlavním terčem malomocného vzteku a mstivě zloby kolčakovských trosečníků. Bílý režim, těžce zkompromitovaný v Sibiři, měl býti očistěn aspoň za hranicemi. Neinformovaná cizina, sympatisující do té doby s ruským protibolševickým hnutím, měla viděti v Kolčakovci a jeho pomocnicích mučenníky revolučních poměrů, po pádu nevinné oběti věrolomnosti a zrady bývalých spojenců ze států dohodových, jmenovitě Čechoslováků. Vina v porážce protibolševického boje svedla se proto velmi pohodlně na jiné, na ruskou demokracii, prý polobolševickou, na Dohodu a především ovšem na vojsko československé...

A tak všude tam, kde zakotvili bílí emigranti, hlavně v Německu, vynořila se pamfletová literatura, věnovaná speciálně roli Čechoslováků v Rusku. Základní její tón je většinou týž: Čsl. legie vystoupily sice v roce osmnáctém proti bolševikům, zvítězily, ale zásluhu o jejich vítězství mají vlastně důstojníci ruští, kteří se k nim hned od počátku přidávali, kteří jim většinou veleli a pod. Při budování dohodoové fronty ve východním Rusku bylo přejí naše vojsko vedeno jen čistě sobeckými zájmy, využilo na frontě a hlavně na magistrále všeho jen ve vlastní prospěch, zohotavilo na účet ruského lidu, za ústupu Kolčakovy armády ujíždělo pak s takovou bezohledností k Vladivostoku, že zavinilo velkou paniku na dráze, katastrofu celého protibolševického hnutí i tragickou smrt Kolčakovu... S maloupenými poklady odjelo konečně domů, za ruské zlato vybudovalo si Legiobanku a p. Škody, jež Čechoslováci způsobili Rusku, jsou ohromné a Rusko (rozuměj Rusko emigrantské, vlastně „bílé“) musí žádat o vyrovnání účtů.

Nelze na tomto omezeném místě zabírat, zodpovídati a vysvětlovati všechna obvinění a výtky, směřená proti nám v literatuře bílých. Možno tu spíše jen upozorniti na nepoctivé a nemravné metody propagační práce ruských monarchistů, kteří pro naše ostouzení využívají všelikých klepů, klevet a lží. Podrobnější referáty, aspoň o významnějších spisech této literární skupiny, najde čtenář zejména v historickém sborníku „Naše revoluce“, vydávaném od r. 1923 Čsl. obcí legionář-

skou, a v legionářském tisku vůbec. Upozorňujeme na tomto místě zvláště na dvě větší publikace, psané lidmi, zaujímajícími v Sibiři za vlády Kolčakovy vynikající postavení úřednické a vojenské, lidmi, kteří do značné míry spolurozhodovali a byli spoluzodpovědní za tehdejší režim kolčakovský. Jsou to: bývalý sekretář omské vlády G. K. Gins a bývalý vrchní velitel Kolčakovy armády generál K. V. Sacharov.

Ginsova práce vyšla ve dvou svazcích v Pekingy roku 1921 nákladem charbinského „Obsčestva vozroždenija“ pod názvem „**Sibir', sojuzniki i Kolčak**“. Povorotný moment ruské historie 1918–1920. (Dojmy a myšlenky člena omské vlády.) Svaz. I., str. 325, sv. II., str. 606. — Týká se z největší části vývoje sibiřské politiky a osudů omské vlády, vedle osobních vzpomínek a úvah autorových. Z tohoto hlediska jest posuzována i historie Čechoslováků v Sibiři. Vojenské výkony našich legií zajímaly autora-neodborníka jen potud, pokud sloužily k vysvětlení některých významných událostí. Byly zaznamenány novinářským způsobem, s určitou tendencí.

Při výkladu o našem vystoupení proti bolševikům r. 1918, jenž jest podán celkem správně, zdůrazňuje autor hned od počátku a pak v četných zmínkách dalších mravní povinnost čsl. vojska vydržeti v boji do konce a dopomoci Rusům k vítězství, jak bylo i slibováno. Ukazuje na obdiv a sympatie ruského obyvatelstva k našim legiím v létě r. 1918 a sám mluví o čsl. hrdinství, když vzpomíná, kterak naše eselon, uvolnivše si cestu až k Tichému oceánu, vrátily se zase zpět na Volhu a Ural, aby tam spolu s ruským vojskem budovaly novou frontu proti nepřátelům Dohody, bolševikům a Němcům. To je také jediné hrdinství, jež autor našim legiím přiznává. V zápětí na to však zeslabuje toto své lichotivé uznání tím, že podtrhává neprávem jako jediný motiv našeho návratu a budování fronty v Rusku — politický výpočet (I, str. 215). Bojové hrdinství čsl. legií za vystoupení pak vůbec popírá. Ve zvláštní kapitole ke konci II. svazku, věnované cele historické roli Čechoslováků v Rusku, přičítá div ne všechnu zásluhu o vítězství důstojníkům ruským, jejichž faktickou pomoc tak neúměrně zveličuje a přeceňuje. Byl patrně informován týmiž chvástavými kruhy ruského důstojnictva, jež svými chlubnými a nepravdivými zprávami natopily, jak uvidíme, tolik zla i ve spise gen. Sacharova...

Zaujatost Ginsova proti našemu vojsku vyplývá již z jeho základního fa-

lešného nazírání na povinnosti a úkoly čsl. legií v Rusku. Čechoslováci se tam měli, podle jeho mínění, uplatnit výhradně jen jako vojáci, loyálně podporující sibiřskou vládu a armádu. Po názorech a vůli našich legií se ovšem Gins neptá a pro členy Odbočky, kteří představovali politické vedení československé, má většinou jen přezírání nebo přímé urážky... Nelíbili se mu zejména pro sympatie k eserům a k ruské demokracii. Hrdinství našeho vojska za anabase Gins, jak jsme viděli, neuznával, a přece čekal od něho hotové zázraky! Čechoslováci měli, podle něho, proklestiti si cestu domů západem a tím pomoci k vítězství Omska, jak se i vyjednávalo. Autor odhazuje hlavní podmínky, o kterých jednali čsl. představitelé B. Pavlů a Hajný s omskou vládou počátkem října 1919. Čechoslováci kladli prý podmínky povahy čistě praktické (II., str. 528–9). Na jiném místě soudí opět Gins, že čsl. vojsko, chránící v devatenáctém roce magistrálu, mělo povinnost vyhladiti bolševické partisaný v Sibiři, pak prý mohlo odjet domů. Stejně naivní a nemožný jest i Ginsův názor na úkol Čechoslováků za nově, protikolčakovské revoluce a katastrofálního ústupu zbytků Kolčakovy armády. Naše legie měly patrně tento ústup hájit a za Kolčaka se obětovat... Neučinily-li tak, pak jsou zrádci Ruska a Slovanstva! Na str. 516 II. sv. sice autor praví, že by nebylo spravedlivé svádeti na Čechoslováky „zodpovědnost za všechny smutné následky občanské války, za vojenské neúspěchy a politické chyby“, ale přečteme-li si výsledky české intervence (II., str. 534–5), jak je formuluje Gins na konci své hanlivé kapitoly o Čechoslovácích, pak vidíme, že Čechoslováci přec jen byli, podle něho, vinni prostě vším... Omský ministr snad si ani neuvědomuje, jak smutné vysvědčení dává také tím celému tehdejšímu vedení ruského protibolševického tábora, jež chtělo vítězit, udržovat se ve vládě nebo se aspoň zachraňovat jen prací a obětmi Čechoslováků! Mstivá zloba vedla autora tak daleko, že všechny postupy a činy našich legií v Sibiři vykládá jen motivy hrubě egoistickými a materialistickými. Čtenář má dojem, jako by Čechoslovákům nešlo o nic jiného, než o vykradení Sibiře! Vojáci byli prý však přece lepší než důstojníci a vůdcové (II., str. 527).

Z čsl. velitelů zabývá se autor nejvíce Gajdou. Uznává jeho energii a vůdčí autoritu, stejně jako nesporné zásluhy vojenské, ale snaží se vyličiti jej při tom jako pouhého kariéristu, jenž osud Ruska a Slovanstva posuzoval jen s hlediska vlastních ambicí. O ministru gen. Štefánikovi píše autor

sympaticky; špatně však si vykládá ve prospěch omského režimu Štefánikova slova k našim legiím! Zato generálové Janin a Syrový jsou mu představiteli oné zraedy, které se dopustilo, podle něho, čsl. vojsko svým odjezdem ze Sibíře a ponecháním Kolčakovy armády jejímu osudu. Ale snad všechno by Gins ještě odpustil našim legiím, jen ne vydání admirála Kolčaka irkutskému „Politickému středu“... Sám však píše

o cestě Kolčakově Nižněudinskem, o možnostech jeho zachrany a p. způsobem tak naivním, že to svědčí jak o neznalosti a nepochopení pravého stavu věcí, tak i o veliké povrchnosti jeho informací. Tím ostatně vyznačuje se celá kapitola o Čechoslovácích, jež patří také k nejslabším kapitolám celého díla.

F. Šteidler.

c) Anglická.

Major C. E. Russell: **True Adventures of the Secret Service**. London, Hurst, Blackett, 1924, stran 254.

Autor knihy byl jedním z vysokých úředníků tajné vojenské policie americké. Výpravy ve Francii za světové války. V knize jsou shrnuty některé výkony vojenské policie amerického oddílu v Bordeaux, které se týkají téměř všech odborů této obtížné služby. Tak jsou ličeny zločiny vojenské i nevojenské, pátrání po vyzvědačích, lupičích, vražích, pašerácích kokainu i válečných uprchlících, padělatelích a p. Hned první dvě povídky, v nichž vystupuje osoba pruského prince Joachyma, který se nerozpakoval přijmouti místo ošetřovatele nemocných, aby mohl páchat zločinů na zásobách americké armády, čtenáře zaujmou svým prudkým dramatickým spádem. Historika druhá, již autor nazývá: „největší detektivní

historie, jež kdy byla vypravována“, je souhrnem všech možných situací a příběhů: únosu z vězení, padělání pasů, cesty po podmořském člunu blokádou do Německa, oklamání německého generálního štábu a útěku z fronty k nepříteli. Také obě povídky o ženské špiónáži v lázeňských místech Biarritz a Arcachonu jsou kabinetní kusy detektivní historie. Ze dvanácti historek ani jedna není nezajímavá a všechny jsou poučné nejen pro odborníky v tomto u nás dosud málo pěstovaném odvětví vojenské služby, nýbrž i psychologicky pro poznání válečných zločinů a celé zvláštní válečné morálky.

Mohli bychom si jen přát, aby byly v českém rouše učiněny přístupnými našemu čtenářstvu, které by aspoň jednou četlo pravdivé detektivní historie a ne vymyšlené Sherlockiády.

Dr. V. J. Hauner.

d) Německá.

Gurko Vasilij: „**Russland 1914—1917**“. Vzpomínky na válku a revoluci. Německý překlad od gen. v. Tettau. Berlín 1924, 8°, str. 318. Cena 6 zl. m.

Vylíčení v mezích válečných událostí tří let vnitřní strukturu ruských armád, jejich ducha, poměry v ruském hlavním stanu, rozklad armády při revoluci a stav vojsk při uzavření míru bylo autorovým úmyslem. Čerpal z vlastních zkušeností a mohl si učiniti správný úsudek, poněvadž působil na nejrůznějších místech a velitelstvích. Jako velitel 1. jezdecké divise účastnil se s armádou Rennenkampfovou operací proti Východnímu Prusku, jako velitel 6. armádního sboru bojoval proti Mackensenovi u Lodže, a pak u Stryje;

r. 1915 byl velitelem 5. armády u Dvínka, s kterou měl počítati na jaře r. 1916 mohutný útok. Asiago přinutilo Rusy upustiti od této operace. Od listopadu 1916 zastupoval autor onomocněného šéfa hlavního štábu generála Alexejeva. Tento oddíl je nejzajímavější z jeho knihy. Gurko byl koncipientem ruské noty, již byl odmítnut mír nabízený Rusku ústředními mocnostmi. Ličení autorovo o poradě všech velitelů, jakým způsobem mají býti materiální závady u vojsk odstraněny, nepostrádá dramatickosti. Jako velitel západní fronty je svědkem převratu. Byl později zatčen, uvězněn, pak amnestován a uchýlil se do Anglie.

—805—